

Αγροτική Κοινωνιολογία

Θεματική ενότητα 5:
Μεταβολές στην
απασχόληση των αγροτικών
περιοχών 2/2

Όνομα καθηγητή: **Χαράλαμπος Κασίμης**

Τμήμα: **Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Στόχοι είναι η εισαγωγή των φοιτητών στο δημογραφικό ζήτημα στις αγροτικές περιοχές της Ευρώπης και της χώρας και η ανάλυση των αλλαγών στην αγροτική και γεωργική απασχόληση. Η ανάλυση αυτή προχωρά στην συγκριτική παρουσίαση αυτών των χαρακτηριστικών στις διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες.

Λέξεις κλειδιά

- Απασχόληση, γεωργική απασχόληση και πολυαπασχόληση

Η πολυαπασχόληση στην Ελλάδα 1/4

- Η πολυαπασχόληση των αγροτών συνεχίζει να διατηρείται σε υψηλά ποσοστά που αγγίζουν το 30% του συνόλου των αρχηγών, διαχέεται όμως και στα «άλλα συμβοηθούμενα μέλη» και κυρίως στις συζύγους, των οποίων η πολυαπασχόληση έχει διπλασιαστεί στη τελευταία δεκαπενταετία.
- Το 18% των αρχηγών είχε ως κύρια δραστηριότητα αυτή εκτός γεωργίας.

Η πολυαπασχόληση στην Ελλάδα 2/4

- Η δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι άνδρες στην εύρεση εξω-αγροτικής απασχόλησης και οι αυξημένες δυνατότητες των γυναικών και των άλλων μελών του νοικοκυριού για απασχόληση εκτός της οικογενειακής εκμετάλλευσης (σε πεδινές και παράκτιες περιοχές κυρίως) συνέβαλαν στο διπλασιασμό τόσο της πολυαπασχόλησης τους όσο και της κατά κύριο λόγο απασχόλησης εκτός εκμετάλλευσης σε ποσοστά που ξεπερνούν το 20% του συνόλου αυτών.

Η πολυαπασχόληση στην Ελλάδα 3/4

- Ο συνδυασμός της αγροτικής και της μη αγροτικής εργασίας για το νοικοκυριό, όπως επίσης της οικογενειακής και της μη οικογενειακής εργασίας για την εκμετάλλευση παίζει σημαντικό ρόλο για την επιβίωση της πλειοψηφίας των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων.
- Αυτό προφανώς διαφοροποίησε σημαντικά τις πηγές του οικογενειακού εισοδήματος.
- Στοιχεία του ΟΟΣΑ εκτιμούν ότι η συμβολή του εξωαγροτικού εισοδήματος εγγίζει το 40% του συνολικού εισοδήματος του αγροτικού νοικοκυριού στην Ελλάδα.

Η πολυαπασχόληση στην Ελλάδα 4/4

- Μια άλλη διάσταση της πολυαπασχόλησης είναι αυτή που αφορά στους μη κατοίκους της υπαίθρου που ασκούν γεωργική δραστηριότητα.
- Έχει ενδιαφέρον ότι το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα που ζει στις αγροτικές περιοχές μειώθηκε από 80% περίπου στο 75% μεταξύ 1985 και 2002 (ΕΣΥΕ, ΕΕΔ, 1985-2002). Αυτό αποτελεί ενδεικτικό της τάσης διαμόρφωσης μιας νέας κατάστασης στην ελληνική ύπαιθρο, όπου μη κάτοικοι της υπαίθρου δραστηριοποιούνται όλο και περισσότερο στην γεωργία.

Συμπεράσματα 1/5

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές

Οι αγροτικές περιοχές της Ευρώπης έχουν αποκλίνοντα χαρακτηριστικά. Μερικές από αυτές είναι περιθωριοποιημένες, χωρίς πληθυσμό, που εξαρτώνται από τη γεωργία, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη βιωσιμότητα.

Αυτά περιλαμβάνουν:

- χαμηλότερα επίπεδα εισοδήματος,
- δυσοίωνα δημογραφική κατάσταση,

Συμπεράσματα 2/5

- χαμηλότερη απασχόληση και υψηλότερη ανεργία,
- βραδύτερη ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα,
- αδυναμίες στις επιδεξιότητες και στο ανθρώπινο κεφάλαιο,
- μείωση των ευκαιριών για τις γυναίκες και τα παιδιά,
- έλλειμμα των απαραίτητων επιδεξιοτήτων σε τμήματα του αγροτικού τομέα και της αγροτο-τροφικής βιομηχανίας.

Συμπεράσματα 3/5

- Επιπλέον, η συνεχιζόμενη αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός της ευρωπαϊκής γεωργίας θα ασκήσει πολλές πιέσεις σε πολλές αγροτικές περιοχές. Με βάση αυτές τις τάσεις αναμένεται ότι στην ΕΕ-15 2 εκ. εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης θα εγκαταλείψουν τον τομέα μέχρι το 2014.
- Επίσης, 1-2 εκ. εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης ενδέχεται να εγκαταλείψουν τον τομέα στα δέκα νέα Κ-Μ, και 1-2 εκ. στη Βουλγαρία και Ρουμανία. Σε αυτό τον αριθμό θα πρέπει να προστεθούν περίπου 5 εκ. κρυφών ανέργων στις αγροτικές εκμ/σεις.

Συμπεράσματα 4/5

- Αυτές οι αλλαγές θα επηρεάσουν τις περισσότερες αγροτικές περιοχές. Στις σημαντικά αγροτικές περιοχές η πρόκληση θα είναι να αποφύγουν τον κίνδυνο αποκλεισμού που συνδέεται με την έλλειψη επιδεξιότητων και τα χαμηλά εισοδήματα.
- Στις απομακρυσμένες περιοχές με υψηλά επίπεδα γεωργικής απασχόλησης, η διαχείριση της διαδικασίας της αναδιάρθρωσης θα παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της υπαίθρου.

Συμπεράσματα 5/5

- Αλλά οι αγροτικές περιοχές προσφέρουν πραγματικές ευκαιρίες για ανάπτυξη σε νέους τομείς όπως οι προσφορές αγροτικών υπηρεσιών και τουρισμού, η ελκυστικότητά τους σαν τόπος εργασίας και διαμονής και ο ρόλος τους σαν δεξαμενή φυσικών πόρων και τοπίου υψηλής αισθητικής.
- Η Ευρώπη προσφέρει πολλά προϊόντα υψηλής ποιότητας. Ο γεωργικός τομέας και ο τομέας διατροφής πρέπει να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προσφέρονται από τις νέες τεχνολογίες και καινοτομίες για να ανταποκριθούν στη ζήτηση της εξελισσόμενης Ευρωπαϊκής και παγκόσμιας αγοράς.

Βιβλιογραφία

- Arnalte E. (2003), Η Αγροτική Προβληματική στη Νότια Ευρώπη: Προσεγγίσεις και Προβληματισμοί, στο Πολύμερος Α. Ν. (επιμ.) *Ανάπτυξη και Μετασχηματισμοί της Υπαίθρου*, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, σελ. 104-129
- Kasimis C. and Papadopoulos A.G. (2001), The De-Agriculturalisation of the Greek Countryside: The Changing Characteristics of an Ongoing Socio-economic Transformation, στο L. Granberg, I. Kovach and H. Tovey (eds), *Europe's Green Ring*, Aldershot, Ashgate, pp. 197-218
- Kasimis C. and Papadopoulos A.G. (2013), Rural Transformations and Family Farming In Contemporary Greece, in: Dionisio Ortiz-Miranda, Ana Moragues-Faus, Eladio Arnalte-Alegre (eds) *Agriculture in Mediterranean Europe: Between Old and New Paradigms (Research in Rural Sociology and Development, Volume 19)*, Emerald Group Publishing Limited, pp. 263 – 293

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2014. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Χαράλαμπος Κασίμης. «Αγροτική Κοινωνιολογία». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

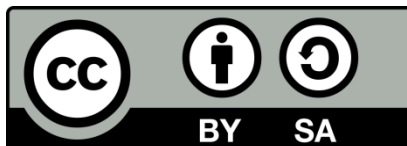
<https://mediasrv.aua.gr/eclass/courses/OCDAERD105/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων, π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης [2], είναι ανοικτό πολιτιστικό έργο [3] και για το λόγο αυτό αποτελεί ανοικτό περιεχόμενο [4].

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

[2] <http://opendefinition.org/okd/ellinika/>

[3] <http://freedomdefined.org/Definition/EI>

[4] <http://opendefinition.org/buttons/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
  - το Σημείωμα Αδειοδότησης
  - τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
  - το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)
- μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.